

פסיכולוגיה התפתחותית

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שלוש שעות.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים:

פרק ראשון	24 נקודות
פרק שני	64 נקודות
פרק שלישי	12 נקודות
סה"כ	100 נקודות

ג. חומר עזר מותר לשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: ענה על מספר השאלות הנדרש בשאלון. המעריך יקרא ויעריך את מספר התשובות הנדרש בלבד, לפי סדר כתיבתן במחברתך, ולא יתייחס לתשובות נוספות.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).

כתוב "טייטה" בראש כל עמוד טייטה. כתיבת טייטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה!

בשאלון זה 8 עמודים.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר, אך מכוונות הן לנבחנות והן לנבחנים.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון (24 נקודות)

קרא את הקטע שלפניך וענה על שלוש מבין השאלות 1–5 שלאחריו (לכל שאלה – 8 נקודות).

ליאת ודוד בני השלוש מתפרצים לחצר הגן בריצה, כועסים זה על זה, דוחפים זה את זה. הם מתיישבים בארגז החול ומתחילים לשחק בחול הרטוב. הגננת דליה מתבוננת בהם, ואומרת לעצמה: "המשחק מרגיע אותם".

ליאת מכינה 'עוגות'. היא ממלאת דלי בחול, הופכת אותו, וכשהיא מרימה אותו נוצרת תלולית של 'עוגה'. כך יוצרת ליאת שורה של עוגות. כאשר היא מסיימת, היא אומרת: "עשיתי הרבה עוגות". הגננת אומרת: "נכון, הכנת הרבה עוגות. עוגות עגולות וגבוהות. בואי נספור יחד כמה עוגות הכנת". הגננת וליאת סופרות יחד: "אחת, שתיים, שלוש, ארבע", והגננת אומרת: "הכנת ארבע עוגות".

באותו זמן דוד אוסף חול לערימה גבוהה. הוא מהדק בידיו את ערימת החול, מקשט אותה בעלים ואומר: "'הבית' שלי הכי גדול והכי מקושט".

ליאת מנסה לחקות את דוד. היא אוספת חול לערימה, אבל הערימה שלה לא גבוהה, והיא לא מוצאת עלים לקשט אותה. ליאת קמה בכעס והורסת את 'הבית' שבנה דוד.

דוד פורץ בבכי.

ליאת מביטה רגע בדוד, ונותנת לו את הדלי שבידה.

שאלה 1

הסבר מהי חשיבה סמלית, על-פי **פיאז'ה**. הבא דוגמה **אחת** לאופן שבו חשיבה סמלית באה לידי ביטוי בקטע.

שאלה 2

הסבר מהי אמפתיה. הבא דוגמה **אחת** מן הקטע להתנהגות אמפתית.

שאלה 3

הסבר מהו מנגנון הגנה, על-פי **פריד**. הבא דוגמה **אחת** למנגנון הגנה אשר בא לידי ביטוי בקטע.

שאלה 4

תאר מאפיין **אחד** בדיבורה של הגננת דליה, אשר יכול לסייע לילדי הגן בתהליך רכישת השפה.

שאלה 5

הצע **שתי** יכולות שפעוט עשוי לפתח עקב התמודדות עם מצב של תסכול.

פרק שני (64 נקודות)

ענה על שמונה מבין השאלות 6–16 (לכל שאלה – 8 נקודות).

שאלה 6

בתמונה שלפניך נראה ילד שמחזיק חיתול. הסבר מה תפקידו של החיתול עבור הילד.

מתוך: <http://ninguemcrescesozinho.com>

איור לשאלה 6

שאלה 7

ציין מהן **שלוש** רמות המודעות של האדם, על-פי **פריד**. הסבר מה מייצגת **כל אחת** מרמות המודעות.

שאלה 8

תאר, על-פי **מאסלו**, דרך **אחת** שבעזרתה יכול המוחך לספק לתלמידיו את הצורך בביטחון, ודרך **אחת** שבעזרתה הוא יכול לספק לתלמידיו את הצורך בהערכה.

שאלה 9

תאר **שתיים** ממטרות הפסיכולוגיה ההתפתחותית, והבא דוגמה לאופן שבו אפשר ליישם **אחת** מהמטרות שציינת.

שאלה 10

להלן מסקנה ממחקר:

"ילדים שגדלו ללא דמות של מטפלת קבועה, ללא תשומת לב וחום, נפגעו בכל תחומי ההתפתחות, וגדלו להיות מבוגרים הסובלים מקשיים רגשיים".

תאר **אחד** מן המחקרים שנעשו על 'ילדי מוסדות' אשר תומך במסקנה זו.

שאלה 11

רונית גרה ביישוב קטן ומרוחק בצפון הארץ. היא חולמת להיות פסנתרנית מקצועית. לשם כך עליה להתאמן ארבע פעמים בשבוע לפחות, אצל מורה לנגינה שגרה במרחק של שעה נסיעה מביתה. הוריה של רונית מסיעים אותה בתורנות לשיעורים אצל המורה.

ציין, על-פי המודל האקולוגי של **ברונפנברגר**, **שתי** מערכות אשר משפיעות על חלומה של רונית. הסבר מהי כל מערכת והדגם אותה מתוך האירוע.

שאלה 12

הסבר מהו מורטוריום, על-פי **אריקסון**, וכיצד הוא יכול לתרום לפתרון הקונפליקט של מתבגרים.

שאלה 13

הסבר מהי חרדת זרים, וציין יכולת קוגניטיבית **אחת** שיכולה להסביר מדוע מתפתחת חרדת זרים.

שאלה 14

קבע, על-פי **פיאז'ה**, איזה מאפיין חשיבה בא לידי ביטוי **בכל אחד** מן המשפטים שלהלן. נמק את קביעותיך.
משפט א': נועה בת השלוש אוהבת לשחק בבובות. לכבוד יום ההולדת של דודתה, נתנה לה נועה במתנה בובה.
משפט ב': כאשר ראתה יעל בת הארבע שהדף של הספר נקרע, היא אמרה לאימה: "אימא, הדף של הספר נקרע, כואב לספר".

שאלה 15

לפניך שלושה אירועים של התנהגות תוקפנית המתרחשים בגן. לגבי **כל אחד** מהם, קבע אם מתוארת בו תוקפנות אינסטרומנטלית או תוקפנות עוינת. **נמק** את קביעותיך.

- א. אמיר הסתובב בגן, וכשעבר ליד אורי – בעט בו.
- ב. טל רצתה להגיע לשולחן היצירה. היא משכה את ריקי בחולצתה, הזיזה אותה ותפסה את מקומה.
- ג. בתור למגלשה בחצר, רותי דחפה את אבירם ועלתה במקומו על הסולם כדי לגלוש במגלשה.

שאלה 16

תאר את "המקרה של ג'ני". הצג מסקנה **אחת** ממקרה זה על התפתחות האדם.

פרק שלישי (12 נקודות)

ענה על כל השאלות 17–20 בתשובון שבמחברת הבחינה שלך, בעמוד 19 (לכל שאלה – 3 נקודות).
לכל שאלה ארבע תשובות, אך רק אחת מהן נכונה. סמן X במשבצת שמתחת לאות התשובה שבחרת.
שים לב, עליך לסמן את תשובותיך ליד השאלות 17–20 .

שאלה 17

אמירה אוהבת מאוד לצייר, לכן נרשמה לחוג ציור במוזיאון לאומנות.
על-פי התיאוריה של מאסלו:

- א. אמירה רוצה לספק את הצורך שלה במימוש עצמי.
- ב. אמירה רוצה לספק את הצורך שלה בהשתייכות ובאהבה.
- ג. אמירה רוצה לספק את הצורך שלה בביטחון.
- ד. אמירה רוצה לספק את הצרכים הפיזיולוגיים שלה.

שאלה 18

השבוע צמחה לדן שן נוספת, ורונית אמרה בפעם הראשונה משפט. איזה שינוי חל בהתפתחות של דן ושל רונית?

- א. השינוי שחל בהתפתחות של דן ושל רונית הוא שינוי איכותי.
- ב. השינוי שחל בהתפתחות של דן ושל רונית הוא שינוי כמותי.
- ג. השינוי שחל בהתפתחות של דן הוא שינוי איכותי, והשינוי שחל בהתפתחות של רונית הוא שינוי כמותי.
- ד. השינוי שחל בהתפתחות של דן הוא שינוי כמותי, והשינוי שחל בהתפתחות של רונית הוא שינוי איכותי.

שאלה 19

רן בן החצי שנה לא מחפש את המוצץ שהחביא אביו מתחת לשמיכה שמול עיניו.

לפי פיאז'ה, איזו יכולת עדיין לא התפתחה אצל רן?

- א. חשיבה פורמלית
- ב. אנימיזם
- ג. קביעות העצם
- ד. שימור כמות

שאלה 20

הוריו של עידן בן החמש שמו לב שהוא אוהב לפרק מכשירים, והחליטו לקנות לו ערכת כלי עבודה.

על-פי התיאוריה של **אריקסון** הוריו של עידן עוזרים לו:

- א. לגבש את זהותו.
- ב. לפתח תחושה של יוזמה.
- ג. לפתח תחושה של חריצות.
- ד. לגבש תחושה של אמון בסיסי.

בהצלחה!